ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಮೂಲ ಕಾರಣವು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ಲಾಲಸೆಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. **ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಸನೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉಪಸ್ಥ ಇಂದ್ರಿಯ ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಲಾಲಸೆಯು ಇಹಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವಂಥವುಗಳಿವೆ.** ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳ ಲೋಲುಪತೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಅಧಿಕವಿದೆ ಅವರು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಶುಗಳ ಸಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಪಶುಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತವೆ, ಸಾಯಿಸಿ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಲಹ ಮಾಡುವುದು, ಸಾಯುವುದು, ಸಾಯಿಸುವುದು, ನಿರ್ಲಜ್ಜವಾಗುವುದು, ಎಂಜಲು ತಿನ್ನುವುದು, ವಿನತೆ ದೋರುವುದು, ಪುಣ್ಯದಾನ ಪಡೆವುದು, ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ನೀಚ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಲಾಲಸೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡುವುದು ! ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಹಾಗೂ ದೇವಲೋಕದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಭೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಜಿಹ್ವೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದ ಸ್ವಾದವಂತೂ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದ್ದಿದೆ; ಆಹಾರವನ್ನು ನುಂಗಿದ ನಂತರ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅದರ ಮೊದಲೂ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೇಗಾಗುವುದು ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಲುಬ್ಧತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕರ್ಮದ ಉದಯವು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವಂಥ ಸರಸ-ನೀರಸ ಆಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಭಕ್ಷ್ಯದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ದೇಹಧಾರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪರಿಣಾಮದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ವ್ರತ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದ ದೃಢತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ರಾಗವು ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ, ಎಷ್ಟು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈಗ ನಾನು ಎಷ್ಟು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ?-ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ರತದ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ದೇಶದ ರೀತಿಯು ನಿರ್ವಾಹಯೋಗ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ತನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಹಾಯಕರಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ವ್ರತವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಶರೀರದ ನಿರೋಗತೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಆಹಾರಾದಿಗಳು ದೊರಕುವ ಅಥವಾ ದೊರಕದಿರುವುದರ ಸಂಯೋಗ ನೋಡಬೇಕು, ಆಹಾರವು ನನ್ನ ಆಧೀನವಿದೆ ಅಥವಾ ಪರಾಧೀನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಾನು ಈ ವ್ರತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ- ತಾಯಿ-ತಂದೆ-ಒಡೆಯ ಇತ್ಯಾದಿಯವರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಲೇಶವಾಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನತೆ-ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲತೆಯೊಡನೆ ವ್ರತದ ನಿರ್ವಾಹವಾಗುವುದು ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮರೂಪವಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಾವಜ್ಜೀವನ ತ್ಯಾಗಯೋಗ್ಯ :- ಯಮ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನವು ಶೇಷವಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನವೇ ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಿವೆ. ಯಾವವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ತ್ರಸ ಜೀವಗಳ ಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅನಂತ ಜೀವಗಳ ಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಮಲೇರಿಸುವಂಥವಿವೆ; ಮತ್ತು ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಮಧು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಮಹಾವಿಕೃತಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು, ಜೂಜು ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನಗಳು, ಕೊಡದಿರುವ ಪರಧನದ ಗ್ರಹಣ, ತ್ರಸ ಹಿಂಸೆ, ಸ್ಥೂಲ ಅಸತ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯದ ಪರಿಗ್ರಹ, ಶೋಧಿಸದ ನೀರು, ಅನರ್ಥದಂಡ ಇವಂತೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನವೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ;

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮವೇನು ಮಾಡುವುದು? ಇವಂತೂ ಮಹಾ ಅನೀತಿಯಿವೆ. ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಭಾರ, ಕ್ಲೇಶ, ದುಃಖ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಪಯಶವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಒಡೆಯ, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ-ಮಿತ್ರ-ತಾಯಿ-ತಂದೆ-ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರ ಸಹಾಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಯಾರನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದ ಆಧೀನವೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶೀತ-ಉಷ್ಣ, ಕ್ಷುಧೆ-ತೃಷೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾಧೀನವಿವೆ, ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಮಾಡುವಂಥವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ದುರ್ಲಭ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ, ಜೈನಕುಲ, ಜಿನಧರ್ಮ ಪಡೆದು ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ.

ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದಾದರೂ ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ವ್ರತಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವುದೇ ಕುದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಾಧೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದರೆ, ಪ್ರಬಲ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಬರುವುದರಿಂದ ಕೂಡ್ರಲು-ಏಳಲು-ನಡೆಯಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಾಗ; ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಹಾಯಕರಿಲ್ಲದಾಗ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಿಸದಿರುವಾಗ, ಕಿವುಡಾದಾಗ, ದೀರ್ಘ ರೋಗ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಮೊದಲಾದವರ ಆಧೀನವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ದುಷ್ಟ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅನ್ನ-ನೀರು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ, ಬಲವಂತದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಜತೆ ಸೇರಿಸಿ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯ ಮಾಡಿಸಿದರೆ, ಇಂಥ ಉಪದ್ರವವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಂತೂ ವ್ರತ-ಸಂಯಮಗಳನ್ನು ಬಿಡದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಣಮೋಕಾರ ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೇ ಅವನು ಶುದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ದೇಹ ಮೊದಲಾದವು ಪವಿತ್ರವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಸಮಸ್ತ ಕುತ್ಸಿತ ಗ್ಲಾನಿಯೋಗ್ಯ. ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂಥ ಪುರುಷನು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ಕೂಡ ಪವಿತ್ರನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಯದಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರನಿದ್ದಾನೆ.

ದೇಹವಂತೂ ಸಪ್ತಧಾತುಮಯ ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಕುಷ್ಟರೋಗವು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ; ಸಹಸ್ರಾರು ಕುರು-ಹುಣ್ಣುಗಳಿಂದ ರಕ್ತ-ಕೀವು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಪ್ರವಹಿಸ ತೊಡಗುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯವಹಾರ ಶುದ್ಧತೆಯು ಹೇಗೆ ಇರುವುದು, ಮತ್ತು ನಿರ್ಧನ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಯಾರು ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಾತ್ಮಪುರುಷರಂತೂ ಅಶುಭಕರ್ಮದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಗ್ಲಾನಿಯ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಆರ್ತಪರಿಣಾಮದ ಮೂಲಕ ಸಂಕ್ಲೇಷಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೂ ಅಶುಭಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ನಿರ್ಜರೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀತರಾಗತೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರ, ಶರೀರ, ಭೋಗಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತ, ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ-ಶುದ್ಧ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ವೀತರಾಗತೆಯಿಂದಲೇ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಹರ್ಷ, ವಿಷಾದ, ಗ್ಲಾನಿ, ಭಯ, ಲೋಭ, ಮಮತೆಯ ರೂಪದ ಆತ್ಮನ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತೊಳೆದು ತಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥವರಿಗೇನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ **ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ** ಎರಡು ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ನಿಯಮೋ ಯಮಶ್ಚ ವಿಹಿತೌ ದ್ವೇಧಾ ಭೋಗೋಪಭೋಗಸಂಹಾರೇ ।
ನಿಯಮಃ ಪರಿಮಿತಕಾಲೋ ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಯಮೋ ಧ್ರಿಯತೇ ॥೮೭॥

ಅರ್ಥ :- ಭಗವಂತರು ಭೋಗವು ಕುಗ್ಗುವುದರಿಂದ ಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಮವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲದಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಯಮವೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ (ಆಜೀವನ ಪರ್ಯಂತದ ಸಲುವಾಗಿ) ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಯಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಒಂದುಬಾರಿ ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದುವಂತೂ ಭೋಗಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ವಸ್ತ್ರ-ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದವು ಉಪಭೋಗವಿವೆ. ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಯಮ ಹಾಗೂ ನಿಯಮವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಭೋಗ- ಉಪಭೋಗವನ್ನು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ, ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತ, ಒಂದು ಪ್ರಹರ, ಎರಡು ಪ್ರಹರ, ಒಂದು ದಿವಸ, ಎರಡು ದಿವಸ, ಐದು ದಿವಸ, ಹದಿನೈದು ದಿವಸ, ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು, ಆರು ತಿಂಗಳು, ಒಂದು ವರ್ಷ, ಎರಡು ವರ್ಷ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಯದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು **ನಿಯಮ** ನಾಮದ ಪರಿಮಾಣವಿದೆ. ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಯಿದೆ, ಶುದ್ಧವಿದೆ ಅದರ ತ್ಯಾಗವನ್ನಂತೂ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆಯೇ **ನಿಯಮ** ರೂಪದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನದ್ದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ದೋಷಯುಕ್ತವಿದೆ ಅದರ ತ್ಯಾಗವನ್ನಂತೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನ **ಯಮ** ನಾಮದ ಪರಿಣಾಮದೊಡನೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳ ಆಸ್ರವವು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ರಾಗವು ಅಧಿಕ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ, ವ್ಯವಹಾರವು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ವ್ಯವಹಾರ-ಪರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ,. ಆದುದರಿಂದ **ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತವೇ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವಿದೆ.** ವಿರುದ್ಧ ಭೋಗವನ್ನಂತೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಅವಿರುದ್ಧ ಭೋಗವನ್ನು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸರಿಸಿ ದೇಶ-ಕಾಲ ನೋಡಿ ದಿವಸ-ರಾತ್ರಿಯ, ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪುನಃ ಎರಡುಗಳಿಗೆ, ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಮತ್ತೆ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಪರಿಮಾಣ ಹೇಳುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಭೋಜನ-ವಾಹನ-ಶಯನ-ಸ್ನಾನ-ಪವಿತ್ರಾಂಗ ರಾಗಕುಸುಮೇಷು ।
ತಾಂಬೂಲವಸನಭೂಷಣ ಮನ್ಮಥ ಸಂಗೀತ-ಗೀತೇಷು ॥೮೮॥

ಅರ್ಥ :- ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಎರಡು ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೀಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡುವುದು; ಅಥವಾ ಈ ಹೊತ್ತು ನಾನು ಇಷ್ಟು ಜಾತಿಯ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟು ರಸ, ಇಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರದ ಕಜ್ಜಾಯ ತಿನ್ನುವೆನು, ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾರದ್ದು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭೋಜನದ ಕುರಿತು ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಒಂಟೆ, ಎತ್ತು, ಟ್ರೇನು, ಮೋಟಾರು, ನೌಕೆ, ಜಹಜ, ವಿಮಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವ-ಕೂಡ್ರುವ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂಚ, ಚಾಪೆ, ಗಾದಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಶಯನ ಮಾಡುವ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗುವೆನು.

ಈ ಹೊತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಿತ್ಯಾಗಿ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಪವಿತ್ರ ಅಂಗರಾಗ ಎಂದರೆ ಚಂದನ, ಕೇಶರ, ಕರ್ಪೂರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಲೇಪನ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಮಾಡದಿರುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆ, ಆಭರಣಾದಿಗಳ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ತಾಂಬೂಲ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರದೂ ಕೂಡ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಹೊತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವೆನು, ಅಧಿಕ ಧರಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಬಟ್ಟೆಯದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದು ಇಷ್ಟೇ ಆಭರಣ ಧರಿಸುವೆನು, ಅಧಿಕ ಧರಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಆಭರಣ ಧರಿಸುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಕಾಮ ಸೇವನೆಯದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು; ನೃತ್ಯ ನೋಡುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೀತ-ಗಾಯನಗಳ ಹಾಗೂ ಕಲಾಕಾರರಿಂದ ಗೀತ ಕೇಳುವುದರದೂ ಕೂಡ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಹರಿತಕಾಯ ತಿನ್ನುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಷಡ್ರಸಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ-ಕುಡಿಯುವುದರ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು, ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿಂಹಾಸನ, ಖುರ್ಚಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ್ದೂ ನಿತ್ಯ ನಿಯಮ ಮಾಡುವಂಥವರಿಗೆ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಿರಂತರ ಸಂವರ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಿಯಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಅದ್ಯ ದಿವಾ ರಜನೀ ವಾ ಪಕ್ಷೋ ಮಾಸಸ್ತಥರ್ತುರಯನಂ ವಾ ।
ಇತಿ ಕಾಲ ಪರಿಚ್ಛಿತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಭವೇನ್ನಿಯಮಃ ॥೮೯॥

ಅರ್ಥ :- ಅದ್ಯ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ, ಮುಹೂರ್ತ, ಪ್ರಹರ, ದಿವಸ, ರಾತ್ರಿ, ಪಕ್ಷ, ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಋತು ಎಂದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ಆಯನ ಎಂದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಲದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ನಿಯಮವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈಗ **ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರ**ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ವಿಷಯವಿಷತೋಽನುಪೇಕ್ಷಾ-ನುಸ್ಮೃತಿರತಿಲೌಲ್ಯಮತಿತೃಷಾನುಭವೋ
ಭೋಗೋಪಭೋಗಪರಿಮಾ-ವ್ಯತಿಕ್ರಮಾಃ ಪಂಚ ಕಥ್ಯಂತೇ ॥೯೦॥

ಅರ್ಥ :- ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ.

೧) ವಿಷಯ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮರಣವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳು ವಿಷವಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಾಣದ ರಾಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗದಿರುವುದು ಅದು **ಅನುಪೇಕ್ಷಾ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೨) ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅದು **ಅನುಸ್ಮೃತಿ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೩) ವರ್ತಮಾನದೊಳಗೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೃದ್ಧತೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅತಿಶಯ ಆಸಕ್ತವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುವುದು ಅದು **ಅತಿಲೌಲ್ಯ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೪) ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ತೃಷ್ಣೆಯಿರುವುದು ಅದು **ಅತಿತೃಷ್ಣಾ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೫) ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಆಗಲೂ ಕೂಡ ನಾನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪರಿಣಾಮವು ಅದು **ಅನುಭವ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ವಿರಚಿತ ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರದ
ಪಂ. ಸದಾಸುಖಜೀಯವರು ಬರೆದ ಢೂಂಡಾರೀ ಭಾಷಾ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣವ್ರತ ಅಧಿಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

೫

ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ ಅಧಿಕಾರ

ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳ ನಾಮ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಂ ವಾ ಸಾಮಾಯಿಕಂ ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸೋ ವಾ ।

ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷಾ-ವ್ರತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಶಿಷ್ಟಾನಿ ॥೯೧॥

ಅರ್ಥ :- ೧) ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ, ೨) ಸಾಮಾಯಿಕ, ೩)ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸ, ೪) ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯವೆಂದು ಇವು ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುನಿತನದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ **ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ**ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಲಾಪರಿಚ್ಛೇದನೇನ ದೇಶಸ್ಯ ।

ಪ್ರತ್ಯಹಮಣುವ್ರತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಸಂಹಾರೋ ವಿಶಾಲಸ್ಯ ॥೯೨॥

ಅರ್ಥ :- ಅಣುವ್ರತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪುರುಷರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿ ದಿವಸವೂ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ವಿಶಾಲ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದರ ಹೆಸರು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮೊದಲು ದಿಗ್ವ್ರತದಲ್ಲಿ ದಶ ದಿಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ, ಬೇಡಿಸುವ, ಕಳಿಸುವ, ಕರೆಯಿಸುವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಯಾವಜ್ಜೀವನದ ಯಾವ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿತ್ತು ಅದು ಅಧಿಕವಿತ್ತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೀಮೆ, ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ವ್ರತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರು ಮೈಲುವರೆಗಿನ ಮುಂದೆ ಹೋಗದಿರುವ ಯಾವಜ್ಜೀವನ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿತ್ತು ಅದಂತೂ ದಿಗ್ವ್ರತವಿದೆ. ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಇಂದು ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೋಗಲಾರೆನು ಅಥವಾ ಈ ನಗರದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನು ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನೆಂದು ನಿಯಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು **ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ** ವ್ರತವಿದೆ.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ **ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮರ್ಯಾದೆ** ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಗೃಹಹಾರಿಗ್ರಾಮಾಣಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರನದೀದಾವಯೋಜನಾನಾಂ ಚ ।

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ಸ್ಮರಂತಿ ಸೀಮ್ನಾಂ ತಪೋವೃದ್ಧಾಃ ॥೯೩॥

ಅರ್ಥ :- ತಪೋವೃದ್ಧರಾದ ಗಣಧರದೇವರು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತ ಮಾಡುವ ಸೀಮೆ- ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ, ಕೇರಿ, ಗ್ರಾಮ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ನದೀ, ವನ, ಯೋಜನಗಳನ್ನು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಇವುಗಳ ಹೊರಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸಮಯದವರೆಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನೆಂದು ನಿಯಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿತ ವ್ರತದಲ್ಲಿ **ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ** ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಸಂವತ್ಸರ ಮೃತುರಯನಂ ಮಾಸಚತುರ್ಮಾಸ ಪಕ್ಷಮೃಕ್ಷಂ ಚ ।
ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ಪ್ರಾಹುಃ ಕಾಲಾವಧಿಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ॥೯೪॥

ಅರ್ಥ :- ಪ್ರವೀಣರಿರುವಂಥ ಪುರುಷರು ಒಂದು ವರ್ಷ, ಆರು ತಿಂಗಳು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರ ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ **ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರತತನ** ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಸೀಮಾಂತಾನಾಂ ಪರತಃ ಸ್ಥೂಲೇತರ ಪಂಚಪಾಪ ಸಂತ್ಯಾಗಾತ್ ।
ದೇಶಾವಕಾಶಿಕೇನ ಚ ಮಹಾವ್ರತಾನಿ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಂತೇ ॥೯೫॥

ಅರ್ಥ :- ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ ಅದರ ಹೊರಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾವ್ರತಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗೆ ಸಮಸ್ತ ಐದೂ ಪಾಪಗಳ ಪೂರ್ಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅಣುವ್ರತವೇ ಮಹಾವ್ರತದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ **ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರ**ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಪ್ರೇಷಣಶಬ್ದಾನಯನೇ ರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪುದ್ಗಲಕ್ಷೇಪೌ ।
ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ವ್ಯಪದಿಶ್ಯಂತೇಽತ್ಯಯಾಃ ಪಂಚ ॥೯೬॥

ಅರ್ಥ :- ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೇವಕನನ್ನು, ಮಿತ್ರನನ್ನು, ಮಗನನ್ನು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಿ, ನೀನು ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಯೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅದು ಪ್ರೇಷಣ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂಥವನಿಗೆ ನೀನು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಅದು **ಶಬ್ದ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ಆವಶ್ಯಕ ಐಚ್ಛಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಿ ಬೇಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು **ಆನಯನ** ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂಥವರಿಗೆ ಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರೂಪು ತೋರಿಸುವುದು ಅದು **ರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಳು, ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ತಮ್ಮ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಅದು **ಪುದ್ಗಲಕ್ಷೇಪ**ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದ ಈ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕ **ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ**ದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಆಸಮಯಮುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಂ ಪಂಚಾದ್ಯಾನಾಮಶೇಷ ಭಾವೇನ ।

ಸರ್ವತ್ರ ಚ ಸಾಮಯಿಕಾಃ ಸಾಮಯಿಕಂ ನಾಮ ಶಂಸಂತಿ ॥೯೭॥

ಅರ್ಥ :- ಪರಮ ಸಾಮ್ಯಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದಂಥ ಗಣಧರದೇವರು ಸಾಮಾಯಿಕದ ಪ್ರಕಟ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಒಳಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಮಸ್ತ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯ, ಹಾಗೂ ಕೃತ, ಕಾರಿತ, ಅನುಮೋದನದಿಂದ ಕಾರ್ಯದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಪಂಚ ಪಾಪಗಳ ಪೂರ್ಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು **ಸಾಮಾಯಿಕ**ವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸಾಮಾಯಿಕವಿದೆ.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ **ಹೇಗಿರುವುದೆಂ**ಬುದನ್ನು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಮೂರ್ಧರುಹಮುಷ್ಟಿವಾಸೋ ಬಂಧಂ ಪರ್ಯಂಕಬಂಧನಂ ಚಾಪಿ ।

ಸ್ಥಾನಮುಪವೇಶನಂ ವಾ ಸಮಯಂ ಜಾನಂತಿ ಸಮಯಜ್ಞಾಃ ॥೯೮॥

ಅರ್ಥ :- ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಮುಷ್ಟಿ ಬಂಧನ, ವಸ್ತ್ರಬಂಧನ ಮಾಡಿ ಯಾವುದೇ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಥವಾ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕೇವಲ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದೆಂದು ಸಮಯಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಪರಮಾಗಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂಥವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುವಂಥವನು ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಥವಾ **ಪರ್ಯಂಕಾ**ಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಬೇಕು. ಪರ್ಯಂಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಎಡಗೈಯ ಹಸ್ತದ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಪಸರಿಸಿಡಬೇಕು ತಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲು, ಉಟ್ಟು-ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಸ್ತ್ರವು ಸಡಿಲಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ **ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನ**ವನ್ನು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಏಕಾಂತೇ ಸಾಮಯಿಕಂ ನಿರ್ವ್ಯಾಕ್ಷೇಪೇ ವನೇಷು ವಾಸ್ತುಷು ಚ ।

ಚೈತ್ಯಾಲಯೇಷು ವಾಪಿ ಚ ಪರಿಚೇತವ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಧಿಯಾಃ ॥೯೯॥

ಅರ್ಥ :- ನಿಕ್ಷೇಪ ರಹಿತ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿ, ವನವಿರಲಿ, ಉಪವನವಿರಲಿ, ಮನೆಯಿರಲಿ, ಚೈತ್ಯಾಲಯವಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ **ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಪರಿಚಯ** ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ, ಬಹಳಷ್ಟು ಅಸಂಯಮೀ, ಜನರ ಬರ ಹೋಗುವಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಜನರಿಂದ ವಾದ-ವಿವಾದ ಮಾಡಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಹಾಗೂ ನಪುಂಸಕರ ಆಗಮನವಿಲ್ಲ-ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲ; ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ವಾದ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ